

Mehmet Rifat - Marcel Proust ya da BirRoman Yaratmak

Yap, s.124-126

Onun her şeyi hoşuma gidiyordu. Aşırı incelikte, kibarlıkta, utanmada üstüne yoktu. On yıl boyunca, Mösyö, ne öfkelenildiğini gördüm, ne yersiz bir söz ettiğini işittim, ne de ters bir hareketine tanık oldum diyebilirim. Onda her şey kusursuzdu. Yeryüzünde Proust gibi bir başka adam yoktur diye düşünüyorum. Proust'u hiç okumamıştım ben. Kendimi yeterince kültürlü görmüyordum, Mösyö. Proust'un yapıtını anlamak gerekir. Bu, zevk için iki tren istasyonu arasında okunacak bir roman değil: Kitap bu kitap. Sonra bir de o upuzun cümleler var, tekrar tekrar gelen o kişiler var, tam bitti sanıyorsunuz, bir de bakıyorsunuz aynı kişiyle ilgili bir bölüm daha var...

Mahpus'u severek, heyecanla okudum: Çok üzüldüm. Bu büyük üzüntüyü yaşadığımda da gözüme uyku girmez oldu, şöyle dedim kendi kendime: "Ah! Proust Mahpus'u düzeltirken öldü (...)", biliyor musunuz Mösyö, bana göre ben onunlaydım... Konuşmalarımızı buldum hep, dışarı gidişlerini buldum, çünkü eve döndüğünde benimle konuşurdu, derdi ki: "Bu akşam filancanın üstünde bir aptallık vardı! Şunu şunu anlattı. Hanım çok iyi giyinmişti, kendini göstermek istiyordu. Zekice davrandı ya da zekice davranmadı." (...) Ben kendisi ne onun kesinlikle çiçekten çiçeğe konup polen toplayan, sonra da bal yapmak için geri dönen küçücük bir an olduğunu söylerdim. Bana her şeyi anlatması bittikten sonra da "Ah! Mösyö," derdim, "bu akşam ne kadar da uzun çözümlemeler yapacaksınız!" O da gülümserdi ve bana "kim bilir, belki" derdi...

Sanırım kişilerini her zaman yeniden görmek istiyordu, nedeni de daha emin olmak istediği şeylerin bulunmasıydı: Bunlar nasıl yaşlanmışlardı, ne hâle gelmişlerdi, (...) bu dışarı çıkışları her zaman kitabı içindi yalnızca. Kibarlar çevresinin yaşamını seviyordu, ama bunu özellikle incelemişti, zihnine yerleştirmişti, kendi dünyasına katmıştı.

Eve döndüğünde bana her şeyi bir bir anlatırdı. Bana kibar davranır ve "Sevgili Celeste, şimdi sizinle bir aradayken çok mutluyum, çünkü Mösyö X ya da Mösyö Z ile bütün gece bir arada olmaktan öldüm!" derdi. Sonra şunu eklerdi: "Geri geldiğimde, evimde son derece sıkıcı bir hayatınız olduğu için, eğlendirmek amacıyla size salonu yeni baştan canlandırıyorum!"

Anne babasının yaşamış olduğu dünyadan farklı bir dünyanın içindeydi.

Genç yaşta yazarların girip çıktığı önemli ve en şık salonlara kabul edilme olanağını buldu.

Yaşantım... Size nasıl söyleyebilirim ki? Kendisi “sıkıcı bir yaşam” derdi bana. Çok iç karartıcıydı. Bütün gün karanlıkta olurduk (...) çift kat perdeler... Her şey karanlıkta kalırdı (odamda bir de mutfakta durum böyle değildi). Proust’la âdeta bütünleşmişim, konuşmalarını, telefonlarını bilirdim, bütün herkesi tanırdım... Herkesi tanıdım çünkü telefon konuşmalarını hep ben yapıyordum, kendisi neredeyse hiç telefon etmezdi.

Bana “Nouvelle Revue française’e bir telefon edin,” dediğinde, sanki ben birteyptim de onun bütün söylediklerini kaydediyordum. Hatta sonunda öyle oldu ki, telefon ettiğimde bazılarının bana , “Ah! Siz misiniz Marcel?” dedikleri bile oluyordu. “Hayır,” diyordum.

“Elimi çabuk tutmalıyım,” derdi bana, "ölüm sırtımda, eğer bitiremezsem her şey boşa gidecek.”

Hastaydı, sağlıksız bir yaşamı vardı, dışarı gitmezdi, yataktan çıkmazdı, yemek yemezdi, süt içer, kahve hılasası içerdi. Ya da ara sıra karnı birdenbire acıkıverdiğinde, canı çörek çektiğinde, küçük bir pasta çektiğinde bunun çok iyi bir yerden alınmasını isterdi. Günün birinde, bana şöyle dedi: “Ah, Celeste, büyük bir şey oldu, çok büyük bir şey, bilin bakalım ne?” Ben, “Nasıl bilebilirim ki Mösyö?” dedim. Yanından sabah saat 11 ya da 10’da ayrılmıştım. Bunu da bana öğleden sonra saat 4 ya da 5 sularında söylemişti. Beni çağırdı. Gittim. Sevinç içindeydi, çok memnundu, gözleri parlıyordu... Gülümsedi bana. “Bu gece olağanüstü bir şey oldu!” dedi. “Bilin bakalım!”, “Ne bileyim Mösyö”.

Yatağındaydı, mutluluk içindeydi.

“Ee! Celeste...”

Ben de, “Söylesenize Mösyö, ben bilemiyorum ki,” dedim. O zaman şu cevabı verdi: “Bu gece kitabıma 'Son' sözcüğünü yazdım. Şimdi ölebilirim artık”. Ben de şöyle dedim, ona: “Ah! Sizin adınıza ne kadar da memnun oldum, Mösyö. Bitti, ama daha yapıştırılacak ne kadar küçük kâğıt, yapılacak ne kadar düzeltme olacak!”

“O başka şey,” dedi...